

Egyetem — közélet

A mindennapi társadalmi és politikai cselekvés adekvát formáinak a megtalálásához vezető út egyik kanyarulatát említettem előző írásomban — ezt is a közösségbe szerveződött egyén szemszögéből. Röviden áttekintve az adott fórumokat, megállapítottam azt is, hogy lehetőségeink vannak, amelyekkel az említett kanyarba tévedvén, vissza is lehet élni. Minden szövegforgó fórum a demokracizmus elve alapján működik, ugyanakkor talán nem fölösleges arról is szót ejteni, hogy ennek a működésnek esetleges zavarai legalább oly mértékben sérítik a gyakorlatot, a működés demokratikus lefolyását, mint az egyéntől származó „tévedések”. Vagyis az egyén az egyetemi nyilvános, társadalmi életben éppúgy ki van téve az elvileg demokratikusan működő szervezeti élet zavarainak, mint ahogy maga a demokratikus szervezethez tartozó formája is torzulhat az egyéni, téves magatartás-formák következményeként.

Kénytelen vagyok visszautalni a „Névvel nem mondok véleményt...” című írásomra, s azt itt, a közélet zavarait foglalkozó cikkben kiegészíteni. Onnan — sok minden más mellett — kiharadt egy talán fontos jelenség, amely — véleményem szerint — kétségtelenül a demokratikus szervezethez fűződő negatív jellemzője. Az „intézményesített névtelenség”-ről van szó, ha a korábbi cikk alkalmi „terminusát” használom, az intézményesített „visszaélésről”, ha a mostaniét. Nem más ez, mint a szervezetszellel való visszaélés, amelynek következtében az egyén manipulálható. (Kénytelen vagyok ezt a szót használni, bár nem kívánok a manipulációval foglalkozni — nagyobb közösségekre érvényesen ezt igen kiváló koponyák már megtették.) Mert amint a szervezetszellel biztosított intézmény önkényesen, éppen aszervezettség „önmozgásából” következően, annak bürokratikus formáira hagyatkozik, automatikusan az egyén, s az egyén gyakorlati megvalósíthatósága fölé helyezi magát, egy eredetileg demokratikus, de a megvalósulási folyamatban (realizálódásban) már bürokratikus formává „manipulálódott” elv jegyében. Tehát az intézmény demokratikusan szervezett működésében torzulás következik be, s ez a torzulás a demokratikus szervezetszellel élő (létező) egyén demokratikus és emberi jogait egyaránt sérti. Maga az elv, a demokratikus elv „manipulálódik” végülis, ami egyben jelenti azt is, hogy az egyén számára nemcsak hogy megélhetővé nem tehető az elv, de maga az egyén is kénytelen vagy a már manipulálódott elvhez igazodni, tehát azt megélni, vagy az intézményesített torzulásnak ellenállni, s ezzel az eredetileg demokratikus szervezeti közösségből kihullni, azaz benne nem-jelenlévővé válni. Nemcsak tisztességes, de úgy gondolom: demokratikus megoldás is az utóbbit választani, legalábbis olyan — és csak olyan! — értelemben, hogy az esetleges intézményesített torzulásokat elutasítjuk. (Itt nem kívánok újabb részletkérdéseket fölvetni, amelyek természetesen finomítanak a dolgot, s a tisztességes kompromisszum határát is kijelölhetnének —, talán ezt konkrét esetekben kellene megvizsgálni.)

Ez az elutasítás csak akkor lehet érvényes, ha a torzulásokat

megszüntető mozzanatot tartalmaz, az intézményesített szervezetszellel és az egyén közötti dialektikus mozgásban. Ezt a mozzanatot a nyilvános, társadalmi életben kell létrehozni, mert ennek a mozzanathoz alapvetően lényegi vonása a társadalmi megvalósulás. Hogy ez a mozzanat prezentálható legyen, térre (fórumra) van szüksége. Lapunk előző számában beszámoltunk arról, hogy az MSZMP JATE, a SZÖTE és a Tanárképző Főiskola végrehajtó bizottságainak képviselői értékelték a „Szegedi Egyetem” előző évi munkáját. A végrehajtó bizottságok elfogadták azt a három pontból álló határozati javaslatot, melyek közül egyik a lap jövődöntő feladatai közé sorolja: „...indítson vitát az egyetemi ifjúságot közvetlenül foglalkoztató kérdésekről”. Tehát például ez a fórum is intézményesen biztosított. Mivel azonban ez önmagában nem elég, térjünk vissza egy pillanatra — ahogy azt jeleztem is — egy olyan kísérletre, ami a diákparlamenttel kapcsolatos. (Ez csak egy példa, de tárgyunk szempontjából fontosnak és jellemzőnek tartom.) Az egyik karon éveket előzött volt egy remeknek induló kezdeményezés, amely megvalósulása esetén egy par excellence demokratikus fórumot biztosított volna az egyetemi ifjúság (az adott kar hallgatói) számára: olyan parlamentet szervezett, amelyen ott, azonnal, a helyszínen, egy az egyben lehetett volna megfogalmazni a legrázósabb (vagy annak vélt) kérdéseket is.

Ez a diákparlament azonban nem ültetett össze, mert diák-szervezői (akik egyébként addig is igen tevékeny és hasznos KISZ-munkát végeztek) megfontolatlan politikai utalásokkal kapcsolták össze a demokratikus fórumot. Ha az előző részben a közösség demokratikus jogával való visszaélésről beszéltem, akkor a fenti esetet is az ilyen jellegű visszaélések sorába kell utalnom. Ezen a példán okulva, újra és újra ki kell mondanom: a dialektikus és történelmi materializmus szükséges és alapvető anyag mindazok számára, akik a nyilvános, társadalmi életben szocialista eszmei elkötelezettséggel akarnak részt venni. Ugyanakkor tudomásul kell vennünk azt is, hogy a gyakorlati életben tovább-megélhetővé kell tennünk, oly módon, hogy ez a gyakorlati megélés tovább finomítsa az „eszmei alapot”. Vagyis: ahogy előző cikkem végén mondtam: meg kell tanulnunk a mindennapi, politikai cselekvés megfelelő formáit. Ha ez fokozatosan nem következik be, a személyes vállalás társadalmi aktusa téves magatartás-formákba fulladhat.

(Befejezés helyett — Ez az írás nem akart mást, mint reagálni néhány olyan jelenségre, amely esetleg fontos lehet mindnyájunk számára az egyetemi, nyilvános életben. A magam részéről végülis egyetlen dologra szerettem volna felhívni a figyelmet s ezt kellőképpen hangsúlyoztam is. Ebből következően ez az írás erősen töredekés lévén, hogy szerző legfeljebb arra érezte magát hivatottnak, ha vitatható megállapításokkal is, de a nyilvánosság előtt elmondja véleményét az említett jelenségekről. Ennek az írásnak mind eredeti célja, mind megvalósulása folytatást kíván.)

BELÁNYI GYÖRGY

Bizantinológiai ülészek

November 3–4-én a Szegedi Akadémiai Bizottság Nyelv- és Irodalomtudományi Szakbizottsága, a JATE Klasszika-Filológia Tanszéke, az Ókortudományi Társaság Szegedi Csoportja, és a JATE klasszika-filológia és régészeti tudományos diákkörének szervezésében „A magyar bizantinológia utolsó évtizede” címmel országos tudományos ülészeket rendeztek a Szegedi Akadémiai Bizottság előadóteremben.

A kétnapos tanácskozást Kapánffy István referátuma (A bizánci prózairodalom a hazai kutatás utolsó évtizedében) vezette be; a bizánci költészet hazai kutatásáról Karsay Orsolya tartott előadást. H. Tóth Imre Konsztantinosz-Küriilloszról, a tudósról, Olajos Teréz, Dér Terézia és Mohay András nyelvészeti témákról referáltak. — A másik nagyobb témakör (A magyar őstörténet és bizánci forrásai) bevezető referátumát Szádeczky-Kardoss Samu tartotta; Váczy Péter, Györfly György, Makk Ferenc és Magyar Kálmán előadásai kapcsolódtak ehhez. A magyar régészeti kutatás bizánci vonatkozásaival foglalkozott Bálint Csanád és Lovas Zsuzsa referátuma. A bizánci pénzforgalomról illetve a bizánci pénzek X. századi, magyarországi előfordulásáról szól Erdélyi István és Kovács László, az alavarról Vékony Gábor, a bizánci kereszténység IX–XI. századi temetkezéseinkről fellelhető egyik ismertetőjéről Szabó János Győző előadása. — A negyedik nagyobb témakör a bizánci képzőművészet és építészet hazai kutatásáról Kádár Zoltán foglalkozott; e témakörön belül Bakay Kornél, Kralovics Alán és Németh Péter előadásai hangzottak még el.

A kétnapos tanácskozáson a szigorúan tudományos értelemben vett kutatások mellett a színvonalas tudomány népszerűsítő munkákkal is foglalkoztak.

Nemzetközi régészeti tanácskozás

November 3–7. között a Móra Ferenc Múzeum dísztermében rendezték meg a II. Nemzetközi Régészeti Diákkonferenciát, a JATE BTK Ókortudományi Tanszékének régészeti diákköre, valamint az ELTE BTK Régészeti Tanszéke tudományos diákkörének szervezésében.

A konferencia folytatása volt annak a kezdeményezésnek, amit a budapesti régészeti diákkör 1978-ban, Zsámbékon rendezett találkozója jelentett. Az idén 10 országból 34 dolgozó részt vett a konferencián, aminek újdonsága részben az volt, hogy első ízben vettek részt rajta nyugati egyetemek régészethallgatói. — A budapesti és szegedi hallgatók dolgozataikban a neolitikumtól a későközépkori régészetünk egy-egy problémájának bemutatására törekedtek. A nyugati hallgatók jól összefogott, elméletileg megalapozott dolgozataikban egy-egy különleges ásatást, és annak eredményeit mutatták be (viking telep stb.) vagy elméleti problémákat elemeztek. A bolgár fiatalok elősorban a kialakuló bolgár állam és Bizánc kapcsolatát vizsgálták meg különböző vonatkozásokban. Ez jelentős kísérlet a nemzetközi régészeti kutatások eddigi hiányosságainak pótlására. — Egy — legalábbis Magyarországon — kevésbé ismert témakör is szerepelt a konferencián: az ásatások gépesítésével, és „gyakorlati-módszertani” problémákkal foglalkoztak az ide sorolható dolgozatok.

Összességében elmondhatjuk, hogy a konferencián magas színvonalú dolgozatok hangzottak el, s az előadások után a kérdések és hozzászólások sem maradtak el. — A konferencia végzetével elhatároztuk, hogy két év múlva Pécsen újra találkozzunk, s az ideai tapasztalatok alapján ott már szekciók lesznek, szűkebb témakörökkel.

BÉRES MÁRIA

Kollégiumi pillanatkép

A korszerű iskola „Iskolapéldája” Ajánló gondolatok egy filmhez

„A MAFILM Népszerű-tudományos és Oktatófilm Stúdiója elkészítette az „Iskolapélda” című dokumentumfilmet.

A film alsótagozatos közegben több tantárgy oktatásának kérdéseit túl általános pedagógiai problémáikat — pedagógiai attitűd, demokratikus közösségi modell, hivatástudat — társadalmi összefüggésekben vizsgálja. Javasoljuk, hogy a főiskolán vitával egybekötött vitésen ismerjék meg a hallgatók ezt a filmet.”

A Művelődési Minisztériumtól jött ez a szűkszavú értesítés, melynek nyomán felvettük a kapcsolatot a Megyei Művelődési Vállalattal, és megszerveztük a film premier előtti vetítését a szegedi Fáklya moziban. 300 hallgató, a főiskola több oktatója nézte meg az Iskolapéldát a főszereplővel együtt.

Winkler Márta gyakorló pedagógus izzig-veig tanító, aki állandóan szervez, többet, jobbat akar. Az újat úgy akarja megvalósítani, hogy közben épít az eddigi eredményekre, és terveit szervesen összekapcsolódnak társadalmi céljainkkal.

A filmvetítés után a tanárképző főiskola hallgatói közül jónéhányan összegyűltek, hogy személyesen is megismerjék a főszereplőt, és elbeszélgessenek vele a látottakról. A hallgatók kérdései közül csak néhányat emelek ki annak illusztrálására, hogy milyen gondolatok merültek fel bennük a témával kapcsolatban: miként tudja megvalósítani újszerű pedagógiai elképzeléseit; mit szólnak ezekhez a törekvésekhez a kollegák, a szakfelügyelők; mennyi felkészülési idő szükséges munkájához, stb. Ugyanakkor kételyek is felmerültek ezekben a fiatal, leendő pedagógusokban az újfajta módszerek láttán, nevezetesen: ha ők is így terveznek meg az óráikat, szakvezető tanáraik ezt biztosan nem fogadják el. Úgy vélem, ez természetes, hiszen ilyen munkára csak a Winkler Márták képesek, akik magas szintű felkészülésre és sok kiálódás, próbálkozás árán szerzett megfelelő gyakorlatra építhetnek.

Ebből a beszélgetésből is kiderült, hogy a fiatalok igen fogékonyak az újra, és ez nagyon jó. Erre nekünk, oktatóknak is inspirálnunk kell őket. Azt is látnunk kell azonban, hogy ma még számos kötöttség gátolja az új törekvések szélesebb körű elterjedését. Az a legnagyobb probléma, hogy az iskola élet-

ben ma még sok és nagy energiát kötnék le a megszokott formák és keretek. Természetesen nem lehetünk és nem is vagyunk hívei a szétszór, játszó iskolának, de annak igen, hogy társadalmi körülményeinknek megfelelően a pedagógusok egyre inkább támaszkodjanak azokra az ismeretekre, élményekre, amelyeket a tanulók az iskolán kívül szereznek, és az így szerzett ismeretek szerves részei legyenek az oktató-nevelő munkának. Nem könnyű feladat ez, de az új dokumentumok is ezt fogalmazzák meg. Erről egyelőre könnyebb beszélni és írni, mint a gyakorlati munka során megvalósítani. Mégis azt kell mondani: a jövő útja az, hogy építsünk a tanulók órán és iskolán kívül szerzett ismereteire. Ezt az igényt nem lehet tartósan kikerülni, s nem is célszerű, mert éppen az iskola koordinációs tevékenysége révén lehet növelni a nevelés hatékonyságát, az iskola jelentőségét, szerepét a fiatalok nevelésében.

Nem az volt a célom, hogy a filmről írjak, hanem az, hogy a film alapján felmerült gondolatokat adjam közre, s egyúttal a film megtekintését javasoljam. Mi azt tervezzük, hogy a gyakorló iskolák nevelői, szakvezető és tantárgypedagógusai számára is megszervezzük a film vetítését, hogy a hallgatókban felmerült kérdéseket közösen meg tudják beszélni. Lehet és kell is vitatkozni a filmben látottakról, de a főszereplővel való találkozás után azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy Winkler Márta többet, jobbat akaró kiemelkedő pedagógus, aki minden támogatást megérdemel. Igazán szereti, tiszteli a gyerekeket, velük együtt örül, szórakozik, kirándul, színdarabot játszik, ugyanakkor komoly követelményeket támaszt velük szemben személyiségük fejlesztése érdekében. A szülők „harcolni” azért, hogy hozzá kerüljenek a gyerekek, akik szintén nagyon szeretik Márti nént és felnőtt korukban is szívesen térnek vissza hozzá. Egy közösség alakult ki, és ma — 10 év után is — szívesen, érdeklődéssel segítik egymást a közös cél érdekében. Örülnek egymás eredményeinek, örömeinek, és ez az egyik legnagyobb dolog, amit a nevelés elérhet.

Az „Iskolapélda” című film tanulságos, gondolkodtat, vitára készlet. Érdemes megnézni!

DR. GÁCSER JÓZSEF

9. Jazz Napok

November 21. péntek, 19 óra: NYITÓ HANGVERSENY. Dimenzió együttes; Vokán—Berkes—Köszegi trió; Christoph Spindel quartet (NSZK).

24 óra: ÉJSZAKAI KONCERT Hulin quintet; Zgraja—Bendarék duó (Lengyelország).

24 óra: JAM-SESSION. Közreműködnek: Németh János, Dész Balogh Gábor, Szamarosz Panajotis, Köszegi Imre, Lakatos Pécek Géza és sokan mások.

November 22. szombat, 19 óra: HANGVERSENY. Pege együttes; Keith Tippett (Anglia); Tone Jansa quartet (Jugoszlávia, Ausztria).

24 óra: ÉJSZAKAI KONCERT Füst Balogh Gábor — Lakatos Antal duó; Komló Spirituálé együttes; Kovács Andor és együttese.

24 óra: JAM-SESSION. Közreműködnek: Babos Gyula, Szakcsi Lakatos Béla, Pege Aladár, Lakatos Pecek Géza, Jávork Vilmos, Dandó Péter, Tornócz Ferenc, Csizsar Péter és mások.

November 23. vasárnap 19 óra: HANGVERSENY. Szabados trió; Rudolf Dasek — Christán Escoude duó (Cseh., Franciaország); Csík Gusztáv — Jimmy Woode — Allen Queen (Magyarország, USA).

TDK a tanárképzőn

November 14-én Főiskolai Napok rendezvénysorozatának keretében rendezik meg a Tudományos Diákköri Konferenciát a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. Az ünnepélyes megnyitót után 8.30-tól 14 óráig kerül sor a szekcióülésekre. A pedagógia, pszichológia—népművelés, marxizmus—történelem, irodalom—művészet—néprajz, nyelvészet, biológia, földrajz—testnevelés, oktatástechnika—tantárgypedagógia

témakörökben 90 diákköri dolgozat hangzik el.

A TDK-án külföldi — Krakóból, Nyitráról Potsdamból érkező — hallgatók is részt vesznek.

Délután a főiskola művészeti alkotókörök mutatkoznak be. 13 órákor nyitják meg a rajztanszéken a Képzőművészeti kiállítást. 17 órai kezdettel rendezik meg az ének-zene szakos hallgatók hangversenyét.